

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce: **N. D. T.**, zastoupeného JUDr. Josefem Klofáčem, advokátem se sídlem Mariánská 531, 470 01 Česká Lípa, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 5. 10. 2003, č. j. OAM-4471/VL-20-05-2003, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. 3. 2004, č. j. 14 Az 515/2003-15,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 5. 10. 2003 zamítl žalovaný žalobcovu žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 9. 3. 2004. V řízení před správním orgánem neshledal žádné vady a přisvědčil žalovanému i v posouzení důvodů, pro něž byla žalobcova žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná. Jak vyplynulo ze správního spisu, žalobce požádal o azyl z rodinných a ekonomických důvodů a též ve snaze legalizovat svůj pobyt na území ČR. Tyto skutečnosti nesvědčí o tom, že by žalobci hrozilo pronásledování či že by trpěl odůvodněným strachem z něj ve smyslu § 12 zákona o azylu; žalovaný proto jeho žádost posoudil správně. Soud rovněž označil za účelová žalobcova tvrzení o jeho osobní situaci a o tom, že by se při návratu

obával ohrožení života pro své politické názory, neboť ve správním řízení se žalobce o těchto skutečnostech vůbec nezmínil.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) včas kasační stížnost. Nesprávné posouzení právní otázky [§ 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen „s. ř. s.“] spatřuje v tom, že již ve správním řízení poukazoval na svou vážnou známost s osobou, která má v ČR povolení k trvalému pobytu, a na úmysl se oženit. Manželství mezitím skutečně uzavřel; soud však k této nové skutečnosti nepřihlédl, i když pro ni měl – též s ohledem na § 13 zákona o azylu – rozhodnutí žalovaného zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Dále stěžovatel soudu vytkl vadu řízení s vlivem na zákonnost podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. [nesprávně označenou rovněž jako vadu podle písm. b) tohoto ustanovení]. Ta podle něj spočívá v opomenutí soudu zabývat se právě uvedenými skutečnostmi, neboť soud nemůže podle své libovůle odhlížet od tvrzení stran. Konečně soud v řízení pochybil i tím, že nevyhotovil své přípisy adresované stěžovateli ve vietnamštině, ač mu bylo známo, že stěžovatel neovládá český jazyk. Stěžovatel měl za to, že mu soud z tohoto důvodu ustanoví tlumočníka; tak se však nestalo a stěžovatel se nemohl vyjádřit k tomu, zda trvá na nařízení jednání ve věci, a nemohl podat repliku k vyjádření žalovaného. Tím soud porušil čl. 37 odst. 4 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Porušen byl i čl. 37 odst. 3 Listiny zaručující rovnost účastníků v řízení, protože žalovaný je na rozdíl od stěžovatele obeznámen s právními předpisy.

Stěžovatel proto navrhl, aby bylo usnesení krajského soudu zrušeno a věc mu vrácena k dalšímu řízení. Požádal též o to, aby jeho kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek; tato žádost se však – s ohledem na zamítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

Kasační stížnost není důvodná.

První námitkou stěžovatel krajskému soudu vytýká, že jeho vážnou známost a plánovaný sňatek s osobou oprávněnou k trvalému pobytu v ČR nepovažoval za důvod pro udělení azylu podle § 13 zákona o azylu; činí tak však neprávem. Azyl podle uvedeného ustanovení lze udělit pouze tehdy, je-li žadatel o azyl v přesně vymezeném příbuzenském vztahu k azylantovi (manžel, svobodné dítě mladší osmnácti let, rodič); z toho je dále zřejmé, že osoba, k níž se toto příbuzenské pouto upíná, musí být azylantem ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu, tedy úspěšným žadatelem o azyl. Ve stěžovatelově případě není splněna ani jedna z těchto podmínek: ve vztahu k osobě blízké, o níž se zmiňuje, je totiž stěžovatel pouze snoubencem, a osoba blízká pobývá navíc na území ČR z titulu povolení k dlouhodobému pobytu, nikoli proto, že by jí snad byl udělen azyl (není ostatně ani zřejmé, zda tato osoba je či někdy byla žadatelem o azyl). Tato argumentace se zde však uvádí jen pro úplnost: krajský soud neměl důvod ji užít, jak bude doloženo dále.

Druhá námitka napadá údajné opomenutí krajského soudu zabývat se novou skutečností spočívající v uzavření sňatku ze strany stěžovatele; krajský soud zde však nepochybil a stěžovatelova formulace o „libovůli soudu, který rozhoduje s odhlédnutím od skutečností tvrzených stranami“ svědčí o nepochopení jedné ze základních zásad správního soudnictví. Soud ve správním soudnictví vychází při přezkoumávání rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, jaký tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). Pro soud je tedy nevýznamné, zda a jak se změnily poměry účastníků kdykoli později; jeho úkolem je zkoumat, zda správní orgán rozhodl na základě řádně zjištěného skutkového

stavu a správným postupem, zda učiněná zjištění správně kvalifikoval po právní stránce a zda nepřekročil meze správního uvážení. Těmto požadavkům žalovaný dostál: logicky nemohl zkoumat, zda je stěžovatelův zamýšlený sňatek významný pro řízení o udělení azylu, neboť stěžovatel se ve správním řízení ani nezmínil o svých vztazích k osobám na území ČR. Bylo by nejen nezákonné, ale též protismyslné, kdyby rozhodnutí žalovaného u soudu neobstálo proto, že po skončení správního řízení se změnily skutkové okolnosti. Tím se vysvětluje, proč se krajský soud nezabýval ani nemohl zabývat tvrzeními o vážné známosti a plánovaném sňatku.

V další námitce stěžovatel tvrdí, že byl zkrácen na svém základním právu v důsledku porušení rovnosti účastníků řízení, neboť soud s ním nejednal v mateřském jazyce. Stěžovatel se i zde mýlí. K tomu, aby soud mohl komunikovat se stěžovatelem v jeho mateřském jazyce odlišném od jazyka českého, by bylo třeba ustanovit tlumočníka; k tomu ovšem soud přistupuje jen tehdy, vyšla-li potřeba ustanovit tlumočníka v řízení najevo (§ 18 odst. 2 občanského soudního řádu, § 64 s. ř. s.). Tato podmínka významně zužuje pomyslnou množinu cizinců vystupujících v řízení před soudy na území České republiky a plyne z ní, že ne ve všech případech, kdy je mateřštinou účastníka řízení jiný než český jazyk (tedy kdy je účastníkem řízení cizinec), je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost vzniká soudu zpravidla tehdy, pokud o to účastník řízení požádá a pokud by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem. Potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama: není na soudu, aby ze své vlastní iniciativy zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. Z žádného právního předpisu nelze dovodit povinnost soudu zasílat účastníkovi řízení překlad rozhodnutí či jiných písemností do jiného jazyka, a to ani tehdy, je-li takový účastník žadatelem o udělení azylu. Tento formální znak účastníka řízení totiž nepostačuje (v tom se řízení před soudem liší od řízení o žádosti o udělení azylu před žalovaným, v němž má účastník řízení ze zákona právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět, a žalovaný mu za tím účelem poskytuje bezplatně tlumočníka na celou dobu řízení – § 22 zákona o azylu): naopak je nutné, aby byl naplněn znak materiální, totiž zjevná potřeba tlumočníka právě v konkrétním případě.

Taková potřeba nicméně v řízení se stěžovatelem nevyvstala. Z obsahu spisu je patrné, že stěžovatel podal žalobu proti napadenému rozhodnutí žalovaného v českém jazyce a v něm dobrou češtinou shrnul žalobní námitky; toto podání nepostrádá ani návrh, jak má soud o věci rozhodnout (stěžovatel se domáhal zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalovanému správnímu orgánu k dalšímu řízení). S ohledem na tuto skutečnost neměl soud důvody pochybovat o schopnosti stěžovatele porozumět obsahu a významu rozhodnutí, jež svou žalobou napadl, a zajistit si kontakt se soudem v českém jazyce.

Konečně stěžovatel namítá nerovnost účastníků spočívající v nestejné znalosti právních předpisů u něj samého a u žalovaného; i tato námitka je však lichá. Rovnost účastníků v řízení je rovností nikoli hmotněprávní (materiální), nýbrž rovností procesní (formální); soud ji zajišťuje tak, že všem účastníkům ve stejné míře umožňuje uplatnění jejich práv a poučuje je o jejich procesních možnostech tak, aby v řízení neutrpěli újmu. Tuto svou povinnost krajský soud splnil a nelze od něj žádat, aby zkoumal úroveň právního vědomí u jednotlivých účastníků a na základě toho s nimi odlišně zacházel. Pokud měl stěžovatel za to, že je mu - jakožto cizinci a osobě bez právního vzdělání – v řízení třeba kvalifikované právní pomoci, mohl soud požádat o ustanovení zástupce; to však neudělal. Ostatně žaloba,

kterou podal, obsahuje propracovanou právní argumentaci s odkazy na ustanovení právních předpisů a dokonce i na komentářovou literaturu. Není tak zřejmé, v čem stěžovatel spatřuje své procesní oslabení a v čem mohla mít skutečnost, že on sám zná právní předpisy hůře než žalovaný, vliv na zákonnost rozhodnutí krajského soudu.

Jelikož stěžovatel se svými kasačními námitkami neuspěl a v řízení nevyšly najevo vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce (stěžovatel) nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení toto právo příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 16. června 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu